

Replecs històrics d'algunes heretats de Campos

Catalina Verger Ferrer

1. Breu història de la nostra pagesia, noblesa i mercaders

Segons Jose M^a Quadrado els feudataris de Mallorca no tingueren l'estructura ni l'estatus dels d'Aragó. Ja que després del Repartiment els senyors estableixen les terres a canvi de forts censals i tornen al seu lloc d'origen .

D'acord amb el llibre "Forans i Ciutadans", vivien encara als pobles al segle XIV des del temps de la Conquesta, homes d'honor empagesits juntament amb forans enriquits a força de feina. Prova l'existència d'aquesta noblesa forana els nombrosos casals de pedra que encara es conserven, gracies als actuals propietaris.

A Santanyi cal citar els Danus i Albert. Els Catlars de Ciutat procedien del camp i anaven engrandint les seves pertinències. A partir de 1450 els impostos a la part forana s'incrementen i els senyors forans passen a residir a Ciutat i volen pujar d'estament, encara que Pere IV a 1367 per tal d'evitar-ne una anada massiva els exigia, casa pròpia i tres mesos de residència a Ciutat. Les carregues sobre les terres foranes són el motiu pel qual l'agricultura queda en segon terme de la producció illenca.

Ja no recorrien els termes els "Caps de Guaita" acompanyant a la administració per cobrar impostos sinó que es feia a base de *sequestres* i ventes per la qual cosa els creditors ciutadans anaven ampliant el seu patrimoni. Així, a Campos, Guillem Desmas adquirí ses Sitjoles i els Descallar les possessions de Sa Barrala, Torre Marina, Colombas, Miralpeix i altres. Aquest fet a llarg termini, beneficia a la agricultura ja que petits minifundis es convertiren en pròspères possessions. La major part dels compradors eren mercaders que invertien sovint els seus excedents per activar-ne les produccions, encara que a mesura que passà el temps abandonaren el comerç i volgueren viure dels censals i pujar d'estament. De fet, alguns d'ells passaren a formar part de la noblesa. Si bé, d'altres tingueren la necessitat de tornar al camp i comprar petites finques.

Durant els segles XVII i XVIII i degut a les males anyades i ajovats per la paga de censals, els pagesos continuaren venen les terres quasi regalades, als senyors de Ciutat i als mercaders.

Avui queden poques possessions senceres, només es conserven un centenar de quarterades i les cases, moltes en runes.

El nom primitiu de moltes finques ha desaparegut i es substituït pels nous propietaris.

Un grapat de possessions son transformades en hotels rurals, on solen viure els propietaris, per tal de treure-hi un rendiment a la finca que financi-hi el manteniment de la mateixa.

2. Interpretació del cadastre de Campos

El llibre cadastre de Campos de l'any 1610 es feu a instàncies de l'Honorable Juan Vanrell, Gabriel Mesquida i Mateu Ginard, jurats de la vila de Campos. L'escrivà era, aleshores, Nicolau Fullana.

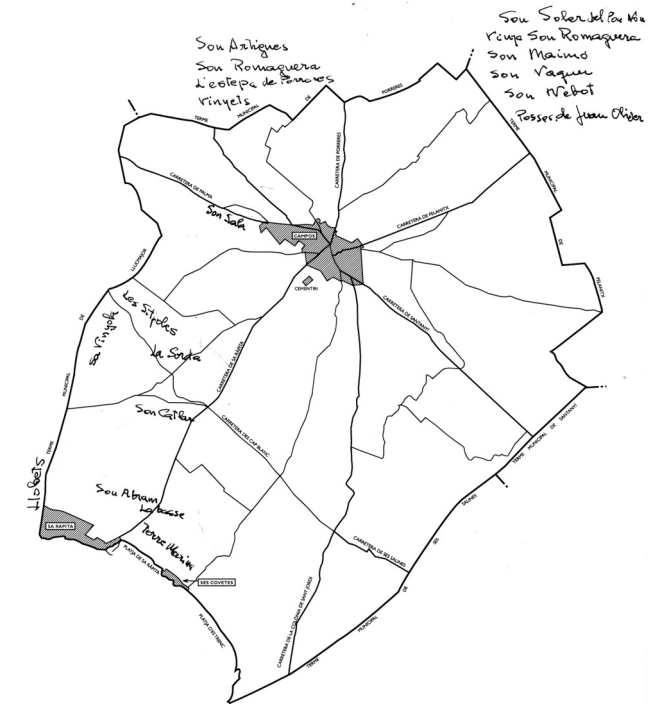
De l'esmentat llibre s'han extret les conclusions següents:

- Com no està per ordre alfabètic es dificultatós de consultar
- No cita els noms de les possessions, només algunes, per això falten molts de topònims.
- Al mateix temps que registraven els bens i reformes de les cases també citaven els censals i tributs que es feien al rei, al govern de l'església de Campos, particulars, etc.
- Els cognoms més corrents eren Mas, Lladó, Ballester, Ginard, Oliver, Fullana, Abram etc.
- Els noms més usuals eren Julià, Antoni, Silvestre, Cosme, Boronat, etc.
- Les possessions inscrites, entre d'altres, eren Son Lladó i Son Lladonet que ja tenien aquest topònim, Son Cosmet, Alqueria Rotja, Alqueria Fosca, Son Onxa (Sala), Son Barnadinet i el Figueral.
- Molta gent tenia terres al Palmer, d'on sembla que descendeix la Família Ballester del Rovellar.
- Ens adonem que al Palmer i a la seva comuna hi havia rotes a on molts hi tenien petites finques, pel que pensem que fou uns dels llocs de Campos que primer s'establí.
- No hem trobat cap topònim costaner com Ràpita, Covetes, Colonia, etc. Aleshores eren indrets pertanyents a finques grans com: Son Catlar, Sa Vinyola, Torre Marina, etc.

A continuació es citen algunes notes d'interès extretes del cadastre:

- Gali Cant era propietat de Guillem Abri Descallar que pagava talles per la Cavalleria del Palmer, La Font Santa i lo Estany de la Sal, més per la possessió dita la Barrala i altres.
- La Alqueria Rotja era propietat de Gabriel Ballester.
- La possessió Garballó i part de les comunes del Palmer eren de Mateu Ballester.

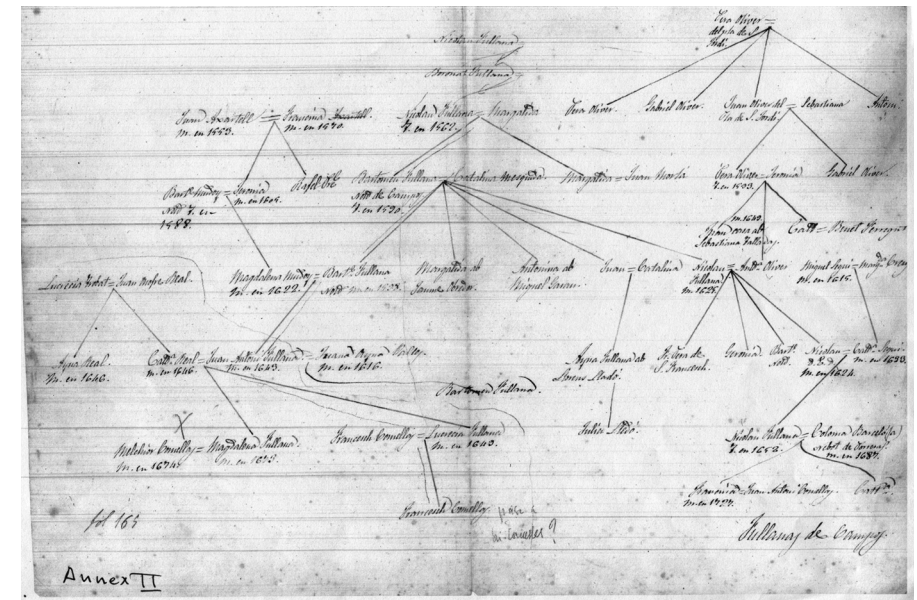
Annex



Annex I

Cavalleria dels Oms
confrontants

Plànol de confrontants amb la cavalleria dels Oms



Annex II

Àrbre genealògic dels Fullanes i Oliveres de Campos

de Sant Jordi, a més del anterior deia:

Entregar un quintar i dues arroves assaonat fet en el més de març.

Sis carretades de terra.

Una barcella de cendra bona i rebedora. (per fer el lleixiu de la bugada).

Cada vegada que vengueu a casa, portar un paner de raïm de quatre lliures. Quatre

Coves de pensa'ls i calops per fer penjais al temps acostumat.

S^a Catalina Rossinyol de Zaganada muller de D. Francesch de Comelles i apoderada sua. (Aquest sr. heretà el Figueral).

Agraïments

Des de aquí vull agrair al meu marit, Miquel Ginard Ballester, campaner de soca-rel l'encoratjament transmès en donar a conèixer part de la història del seu poble col·laborant en aquesta tasca. També als nostres fills Margalida i Llorenç que han heretat el sentir del seu pare.

Bibliografia

BOVER, J. M^a. : *Nobiliario mallorquí*. Ed. Ramón Lull. Palma, 1949

CAMPANER, A.: *Cronicón Mayoricense*. Ed. Juan Colomar i Salas. Palma, 1881.

CATEURA BENNÀSSER, P.: *Mallorca en el segle XIII* (Palma, 1997). La trentena esgarrifadora. (Palma, 2000), Tall Editorial.

COLL I TOMÀS, B.; PÉREZ MARTINEZ, LL.: *Ramón de Torrelles primer bisbe de Mallorca*. Col·lecció la Seu. 1998.

ENCICLOPÈDIA DE MALLORCA. (Palma, 1991), Edic. Promallorca, S.A. Font Obrador, Bmè. BSAL, 1964.

MUT CALAFELL, A. ROSSELLÓ BORDOY, G. *Remembrança de Nunyo Sans* (Palma, 1993), Imagen 70, C. Cultura i Esports.

QUADRADO, José M^a. *Historia de la conquista de Mallorca* (Palma, 1958). *Forenses y ciudadanos* (Palma, 1985). *Privilegios y Franquicias* (Palma, 1984), Edic. Amengual i Muntaner.

ROSELLÓ VAQUER, Ramón. (R.V.) *Montuiri abans i després de 1300* (1998).

INSTITUT D'ESTUDIS HISTÒRICS BALEÀRICS. Publicació sobre els IV Estudis Històrics Locals. 1984 (1986)

Fonts arxivístiques

Arxiu privat Catalina Verger

- La possessió de Son Cosmet era de Cosme Lladó.
- La Serra era en part de Joan Oliver.
- El Figueral era de Joan Antoni Fullana i tenia un valor cadastral de 2.800 Ll.
- Son Bernadí era d'en Joan Ballester i tenia un valor de 1.500 Ll.
- Al Figueral alguns propietaris hi tenien terres. Així, per exemple, Joan Garcia hi tenia cases i Garriga.
- La possessió Son Blai Mas era d'en Blai Mas.
- El valor cadastral de Son Grau era de 2.200 Ll.
- Melsion Fullana tenia la possessió Son Fullana amb un valor de 3.000 Ll.
- Boronat Fullana rebia un cens de Sebastià Lladó.
- Guillem Mas tenia Sa Sorda i Sa Vinyola amb un valor de 3.000 Ll. Sembla que després es partí.
- Onxa, era de Cosme Sales i estava valorada en 2700 Ll.
- Joan Lladó, boivas, tenia Son Lladó.
- Joan Lladonet tenia per son avi la possessió de Son Lladonet.

Pensam va esser entre els segles XVI i XVII, quan les possessions es formaren per la unió de minifundis, que es perderen els topònims àrabs i agafaren els noms dels seus nous propietaris.

A l'establir-se als segles posteriors o be prengueren els noms dels compradors o un altre topònim.

Diverses vegades hem trobat el topònim *S'Alcariassa* que estava ubicada segon Despuig entre les carreteres de Santanyi i Felanitx, encara que per una dada de Mascaró Passarius a L'Enciclopèdia de Mallorca ens adonem dels llocs que comprenia: Confrontava entre *Tallant* i *S'avenc d'en Blanc*. Tallant estava prop de *Son Micolavet*. Una urbanització novella i el restaurant C'an Cos l'ocupen actualment en part.

3. La serra

Segons el cadastre de Campos de 1610 la possessió de la Serra era en part de Joan Oliver.

Amb data de 26 d'octubre de 1628 ens consta la informació següent:

Jo Bàrbara Sant Joana i Vari Vd. He rebut del honor Joan Antoni Fullana de Campos 20 lliures a compta de 40 per lo valor del bestiar bous, li he venut conforma tenia estimat Nicolau Mercadal (als) magrana com a conductor de la possessió dita la Serra del terme de Campos.

Fet el 26 octubre 1628.

L'any 1673 mor a Ciutat D. Guillem Rossinyol prevere de la Santa Església Catedral de

Mallorca. En el seu últim testament nombra marmessors els amics i familiars següents:

- *Noble Sr^a Beatriu Rossinyol Vda. del noble Sr. D. Fernando Moix, ma germana.*
- *La Sra. Francina Rossinyol i de Pueyo,viuda, ma cunyada.*
- *D^a Magdalena Rossinyol i de Pueyo, ma neboda.*
- *L'agregi Sr. D. Ramon Burguez Zaforteza comte de Santa Maria de Formiguera.*
- *Il·lustre Sr. D. Pedro Dameto i Espanyol marques de Bellpuig.*
- *Il·lustre Pere Juan Belloto Prev. i canonge de la Seu.*
- *Mag. Sr. Agustí Gual de Talapia donzell.*

Després de nombrar les obres pies i organitzar les seves exèquies, Don Guillem Rosinyol fa deixes al bisbe, criat i criades seus i també fa constar el següent sobre La Serra:

Pel bon amor i voluntat i per bona amistat deixar al il·lustre Sr. D. Pere Juan Perpiña i Llabrés Prev. i canonge coadjutor de la dita Iglesia Catedral la mia possessió dita la Serra situada en lo terme de la vila de Campos ab lo bestiar i arreus de aquelles. Així mateix quaranta lliures de cens que me son tinguts per los establidors de la Bastida (Porreres).

També fa deixes dels censals a les ses germanes i hereva universal a la seva neboda Magdalena i tota la seva descendència: *mascles primer, mascles de mascles, i après mascles de femelles.* Es a dir, funda una espècie de fideïcomís.

Cal destacar que entre l'obra pia consta una deixa de 2000 lliures en ajuda de la beatificació, canonització i l'obra de la capella de la Venerable Mare Sor Catalina Tomàs.

4. Son Sala d'onxa

Son Sala d'Onxa és una possessió situada a pocs kilòmetres de la Vila de Campos entre la carretera de Ciutat i el camí de l'Alqueria Rotja.

Unxam d'abem aianetz, sembla que al segle XIII existia el rafal *Unxa* del que formava part l'Aqueria Rotja (Remembrança Mut i Rosselló).

Al cadastre de 1610, Onxa era de Cosme Sales i el valor cadastral de 2.700 lliures. L'any 1.736 hi hagué litigi entre Barthomeu Sala Donxa i Pere Gomila Sabater que en fou conductor i son Pons Marranet *sobre pagaments d'annues mercès* (rendes).

5. Les Sitjoles(Saiola)

Del llibre "Ramón de Torrelles primer bisbe de Mallorca (Coll i Tomàs B; Pérez Martínez LL.) podem extreure les següents notes sobre Les Sitjoles:

- *Juny de l'any 1241.*
Ramon de Torrelles, bisbe de Mallorca, en consentiment del Capítol, dona en

amb vint i tres ovelles grosses, onze mardans etc. A més porcs i aviram.

No parla de les marines per pasturar el bestiar. El seu para havia comprat terres de Binialazar, convertides en rotes per aquesta tasca.

c) L'any 1615 Juan Antoni Fullana, mercader de Mallorca, lloga el Figueral a Llorenç Garcia de Campos, mes el Rafal d'en Vanrell i vinya que confronta en terres de Santanyi i de Joan Danus de Campos.

Farà la renda anual de 102 Ll 6 sous pagadores en tres vegades més 80 quarteres de blat bo nou i net portat a Ciutat.

No hi entren les cases.

Es reserva 8 quarterades i un cortó i mig de terra que haurà de cultivar.

A més bèstia per anar a missa a Sant Blai.

Porcs, anyells i pollastres i fruites per consumir la casa.

Figura entre el pacte que no es pugui tallar ullastres, pins ni mosqueres (feixos de llenya per matar mosques)

A les hores hi havia un ramat de 301 entre mardans i altres.

d) El 1648 Catalina Real i Fullana Vda. i usufructuària de Juan Antoni Fullana lloga el Figueral a Guillem Abram(xorc) de la vila de Campos. Sembla que ella i sa germana vivien sempre a la possessió.

e) A 1673 Juan Antoni Comelles, ciutadà militar, arrenda la possessió el Figueral a Nicolau Ballester (al) rovellar.

f) *El 1712 El predi del Figueral de Campos fa de renda segons pacte de arrendament. 145 Ll*

40 quarteres de blat.

5 quarteres d'ordi.

5 quarteres de civada.

2 anyelles per Pascua.

Un parell de capons i gallines.

g) *El 4 de Maig de 1785 els curadors de la heretat i bens de D. Jaume Juan de Comelles i de D. Francesc de Comelles son fill, absent del present Regna, lloguen a Gabriel Llull Pastor, fill de Jaume, natural i vesí de la vila de Montuïri, la possessió dita el Figueral de Campos amb totes les seves pertinències, segons pactes i condicions a l'ús. Fa fiança el seu gendre Gabriel Gallart, fill de Llorenç, natural i vesí de la vila de Montuïri.*

Les condicions en que es fa el contracte ens semblen molt fortes a favor dels propietaris.

h) *A altre de 1781 el contracte d'arrendament Son Fullana del terme de ciutat, al Pla*

Pedres, argila, aigua.

Els mestres picapedres i manobres per fer-la, cobren 23Ll.

No coneixem la data de la venda del Figueral encara que creiem que a la fi es segrestat pel fisc el segle XIX i venut en pública subhasta. Aquest fou el final com el de moltes altres possessions de Mallorca.

Els arrendaments

Son els contractes estipulats entre el senyor de la possessió i el pagès que la havia de cultivar. Es una espècie de conveni entre ells dos. El senyor li entregava bísties, gra, palla, dret a certes estàncies de la casa i altres arreus. A canvi l'arrendador havia de cuidar les terres i tenir cura de tot el que rebia, més entregar-li part de les tretes. Al final de l'arrendament ho havia de entregar tot, tal com ho havia rebut.

A través d'aquests documents ens adonem d'una seria d'usos i costums avui desapareguts. Tal es el cas que pasturaven el bestiar a les marines i del fet de unes possessions tenien empu sobre altres per poder conduir-hi el bestiar. O d'altres com el fet de fer enfilois de raïm, i que el formatge del març es el millor. I principalment, la de què els senyors sempre sortien avantatjats.

A continuació es transcriuen diverses notes en relació a arrendaments:

a) Arrendament 1593:

Bartomeu Fullana, de Campos, Not. de Mallorca, feu un contracte d'arrendament del Figueral a l'honor Bartomeu Nicolau de la vila de Campos amb les condicions següents: *Primerament l'arrendament compren a mes la Mie possessió, los troços i marines de la mateixa, més altra Rafal.*

Crida la atenció que a diversos contractes a més de les pagues al senyor (ànnua mercè) que el conductor o llogater feia, se inclouen clàusules com la de que diu *es pagarà l'estipulat* i no se'n podran alliberar en cas de fam, pesta, guerra, esterilitat inundacions, etc.

b) Arrendament del Figueral: Juan Antoni Fullana, mercader de Mallorca.

A 1606 Juan Antoni Fullana arrenda a Llorenç Garcia juntament en lo Rafal d'en Vanrell.

L'arrendament no compren la casa la vinya, els dos closets i altres.

El senyor a de tenir dret a la pallissa per posar la palla de la seva barquera. Batre amb les bèsties del lloc que també els hi deixaran, quant la S^a vulgui anar a Campos a Ciutat o a Sant Blai sempre que no hi hagi feina al camp.

L'aviram i altres les portaran a la seva casa a Ciutat etc.

Durà la possessió a quatre sementers. Li deixa tres-centes una bèsties de llana

establiment a Berenguer de Tornamina i Guillem Condomina una alqueria anomenada Seioles (Sic) en el terme de Campos de la porció de Nuño Sans.

Tasca i décima. De entrada 40 sous melgrosos.

- *Mallorca 21 de març de 1243*

Ramon bisbe de Mallorca amb consentiment del Capítol dona en establiment a Guillem Lobet i esposa Maria i fill Barenguer l'alqueria Saioles amb dos rafals (...) en el terme de Campos, que el bisbe tenia de la part que deixa per a dotació de L'església Nunyo Sans.

Tasca, docima, domini, fadiga. D'entrada 40 sous malgrosos.

6. Torre Marina

Segons Pau Cateura Bennaser, Nuño Sans dona amb patrimoni a Balduino de Semi a 1238-39 l'alqueria Tormarina en el terme de Campos.

Segons l'obra *Remembrança de Nuño Sans* (Rosselló Bordoy), al terme de Campos es cita *Tor Marina o Penya Marina*, sembla hibridació d'un mot àrab amb altre de rel llatina.

De 1238 d'altre part copiem *Alqueriam nostram que vocatur tor marina in termino de Campos.*

Per una part confrontava amb l'alqueria *Abdaya o Adaya*. Aquesta, a la vegada, *ex una parte in stagno, ex altera in litore maris ex altera parte in turri Marina rafalo de Holamayan de Sadoa*, cal pensar que Adaya era l'actual terme de ses Salines.

Mes endavant es parla d'una paret sarraïnesca com a confrontant de la cavalleria del Palmer amb el camí que va al port de Campos.

Fou adquirida per els Descatlar al segle XV a baix preu degut a la pobresa dels pagesos.

L'any 1668, pertanyia a d^a Elionor Olesa i Descatlar.

L'any 1721, Salvador Ballester i Olesa l'establí a l'honor Tomas Tallades. A les hores confrontava amb sa Barrala, ribera de la mar, s'alqueria d'Avall, Son Garcies i Son Abraham. Segons l'Enciclopèdia de Mallorca era lloc de caça, molt popular de torts amb filats. Els segles XVII i XVIII està documentada com a Torre Marina.

L'any 1758, és propietat del fill de Tomas Tallades Lladó.

Aquesta possessió confrontava amb la Cavalleria dels Oms i actualment dona nom als terrenys situats entre sa Ràpita i sa Barrala.

7. Son Carlar

L'any 1750 Son Catlar i Sa Torra Rodona del Palmer eren del mateix propietari, el mateix que s'Hort d'en Vives.

8. El Palmer

a) L'Alqueria del Palmer

Un del nuclis més antics del terme de Campos és *L'alqueria del Palmer*.

Els seus habitants tenien dret a unes comunes que més endavant foren establides.

L'any 1260 el senyor Juan de Mari era el propietari.

El 1281 era de Felip Justí de Marí.

Sembla que el batle durant aquells anys era Juan de Toscaza que tenia cura de varis pobles.

L'any 1310 el rei Jaume II fa justícia als habitants de l'Alqueria amb la condició de prestar un cavall armat a les seves costes. Sembla que des d'aquesta data es converteix en cavalleria. Aleshores era de Jaume Desllaneres i a 1344 de Bartola Desllaneres. Si bé, una altre versió ens diu que el 1310 era de Bartoli des Valers i després de Jaume Desllaneres que ho ven a Bernat Gili de Fontanes.

L'any 1406 la compra Jaume Morell i passats dos anys Pere Descatlar. A partir d'aquesta data passa per herència als membres de la família Catlar o Abri Descatlar. Pere havia fundat un fideïcomís. Aleshores la cavalleria tenia batle propi que defensava els drets del senyor i un saig al seu servei.

Sovint hi havia bregues amb el batle reial generalment perquè a l'encontrada es jugava molt.

b) La Cavalleria del Palmer

Quan Pere Descatlar i Descatlar va adquirir la Cavalleria del Palmer, limitava amb la Barrala, Sa Font Santa, Son Amer, S'Avall i la mar.

En el segle XV, devers 1438, Pere Descatlar i Santa Coloma junt amb altres nobles mallorquins passaven llargues temporades a la Cort de Nàpols per la qual cosa Alfons V el Magnànim li volgué donar el senyoriu de Lluçmajor amb tots els seus drets. Emperò s'hi oposaren els llucmajorers. El rei va fer donacions semblants a la família Burgues, Zafortesa, Veri, Sureda. etc.

L'any 1707 la Cavalleria del Palmer es converteix en Marquesat. L'arxiduc Carles d'Àustria concedeix a Guillem Abri-Decatlar i de Serralta el títol de Marques del Palmer i senyor de la Bossa d'Or.

El 1817 es concedeix de bell nou a Jordi Abri-Decatlar i Santandreu el títol de Marqués del Palmer. Jordi era el besnét del primer titular i darrer senyor de la Bossa d'or.

L'any 1994 la titular d'aquest títol era Maria del Pilar Dezcallar Machinbarrena.

1636 ven a Juan Mercadal 10 quarterades.

1641 ven a Abram Xorc 10 quarterades per 200 Ll.

1643 ven a Juan Mas 15 quarterades.

1644 ven a Juan Mas (barbut) 16 quarterades per 300 Ll.

A 1645, Llorenç Garcies de Santanyi fa cada any 26 Ll. per dues peces de terra que li establí de la possessió del Figueral la Sr^a Catalina Fullane i Real Vd^a. de Antoni Fullana les quals cediren al convent de les monges de Santa Clara. Consta a l'acta de cessió a l'escrivania de Cartes reals. 25 maig 1645.

També hi ha un establiment a favor de Garcies de dues peces de terra i garriga, una de 29 quarterades i l'altre de 18 i emprius a les garrigues de Binialazar.

El 1645 hi ha discussions sobre els emprius a les garrigues de Binialazar. Establidors de la possessió del Figueral de la Sr^a Catalina Fullana de Campos ho havien capbrevat a 1588.

El 1647, segons consta al Cadastre de Campos d'aquest any, Melsion Comelles posseeix el Figueral que fou segrestat de la heretat de Juan Antoni Fullana sogre seu.

El 1665 Melcior Comelles i esposa Magdalena Fullana venen a 4 quarterades per 80 Ll.

El 1783 es segresta el Figueral per no haver fet la Capbrevació i aixequen el mateix a instàncies de D^a Catalina Rossinyol curadora dels bens de D Francesch de Comelles al seu marit que promet capbrevar-ho.

El 1788 n'era conductor en Pere Mas i Mayol que fa algunes reformes a conte dels curadors de la heretat que després li abonen les despeses:

Un marge.

Un corral junt a les cases.

Gastos de Capbrevació.

Per valor de sis figueres plantades al costat de les cases, 1 Ll. segons escriptura feta el 21 de Desembre de 1748, firmada per D. Andreu de Comelles padrí de D. Francesc.

El mateix l'any 1789 cobra per paper sallat i copia del testament de D. Melsion Comelles i capbrevar la finca. El 1790 es declara complida la capbrevació. Gabriel Gomila era conductor del Figueral. Cobra per un corral de paret fet al Figueral.

El 1791 Es fa la paisa nova per haver caigut les parets de la vella:

Bigues del pins de la casa.

Canyes.

1300 teules.

Calç

Juan Antoni Fullana renuncia a ser curador

L'any 1632 Juan Antoni Fullana renuncià a ser curador d'una herència d'un parent seu, en concret, havia estat elegit curador juntament amb Julià Lladó de la heretat de Barthomeu Fullana. Emperò posa un recurs per renunciar ja que estava molt malalt de *pruaga*, segons testimonien els metges. presenta per testimoni persones que vivien amb ell i altres: "Joan Ginard Batle Reial de la Vila de Campos. Lo honor Antoni Lladó (a) pelut de Campos i Tomàs Lledó manescal".

Diagnòstic: La malaltia contínuament *lo està atormentant*. L'havien de sangrar. Casi no es pot aixecar del llit.

En Joan Antoni vistes les circumstàncies en fou alliberat i sembla que fou en Julià Lladó el que s'encarrega dels treballs.

Els metges foren Guillem Pou de Lluçmajor i Miquel Lladó dels que fem una breu reseña.

Dia 24 de Maig de 1632.

Lo magnífic Guillem Pou, doctor en medicina natural, de la vila de Lluçmajor certifica i jura que Juan Antoni Fullana de la vila de Campos està accidentat i viu amb una malaltia que es diu pruaga que contínuament lo està atormentant i la major part de l'any ha de estar en casa per no poder caminar i estos dies pròxims passats lo ha fet sangrar tres vegades i li a fet prendre certes medicines per haver-se carregat molt.

Miquel Lladó (a) maneta, cirurgià de la vila de Campos, de edat de 60 anys, fas testimoni com J. A. F. Que la major part de l'any debut a la malaltia de pruaga que pateix està al llit sense poder acudir als seus negocis.

Aquest certificats foren fets amb motiu de la seva elecció com a curador, juntament amb Julià Lladó, d'una herència d'un parent seu.

També el batlle de Campos, l'honor en Joan Ginard, Balle Real n'és testimoni del dit pels metges.

Antoni Lledó als. Pelut, natural de la vila de Campos, que treballava al Figueral.

L'honor Thomas Lladó de Campos de 49 anys.

Amb aquets testimonis es demana alliberar-lo de la dita curació.

El Figueral va tornant petit

Es comencen a vendre troços del Figueral. Juan Antoni, el propietari està malalt i no deu poder exercir la seva tasca de mercader.

1623 ven a Antoni Blanc 5 quarterades per 149 Ll.

1625 ven a Thomas Ballester vinya i 5 quarterades i mitja per 228 Ll.

c) Les Salines de Campos (Estanys)

Les salines eren terrenys ubicats al Salobrar que antigament pertanyien al terme de Campos.

La producció de sal l'any 1254 *valgué 100 sous reials de València*.

L'any 1268 Bernat Ripoll i Joan Ripoll venen per *37 lliures reials de València a Bernat Font les salines amb els seus estanys, tinguts en alou del Rey a cens anuals de 5 morabatins i la tercera part que es produïa al dit lloc*.

L'any 1274 es venen dues illetes, una de les quals l'anomenada Pelosa davant les salines de Campos.

L'any 1284 Guillem Espina establí a Pere Català els estanys de les salines a cens anual de 27 sous i una tercera part pel Rey.

Al segle XIV les Salines pertanyien al senyor Abridescatlar. A instància seva el governador a 1355 *mana al batle de Campos i Santanyi que fer crida que ningú goses prendre sal a les dites salines*.

d) Els banys de Campos

L'any 1829 el Senyor Marques del Palmer denuncia que l'*Intendent de Mallorca Don Santiago Gomez de Negrete, sens llicència alguna havia començat a construir uns banys a la Font Santa de les Estanques del predio Casabona del dit senyor marques, en la vila de Campos*.

Es va discutir molt a la Real Audiència i es forma un extens expedient. La gent del poble deia si li havien posat una multa de 1.000 ducats.

9. Alqueria Fosca

Induïda per la meua curiositat sobre un escut plantat al portal principal de les cases de la mentada possessió i també perquè els antics propietaris estarien emparentats amb els que posseïen el Figueral. Fullanes i Comelles, famílies conegudes per la lectura d'antics documents que actualment i per diverses circumstàncies obren en el meu poder, juntament amb el meu espòs, un dia de la primavera del 2008, quan ja començava a estiuar i férem una breu visita.

Cal mentar l'agradable acollida que ens feren els propietaris actuals, els germans Obrador, habituals residents a la finca que ens facilitaren l'accés a totes les dependències de les cases, de considerables dimensions.

A l'entrada o baixos hi ha dos arcs simètrics que condueixen a varies cambres: cuina, dormitoris, etc. També hi ha l'accés al sostre o pis que havia estat la vivenda dels senyors. Encara que al llarg del temps ha sofert varies reformes ens adonarem de la

categoria que tindrien al passat.

No és la meua intenció fer-ne un estudi extens, sinó només relatar el que m'han ensenyat i el que he procurat desxifrar dels meus documents i altres fons consultades. A través dels arqueòlegs i els historiadors campaners sabem que als voltants i a la mateixa finca, s'han trobat molts d'habitatges i altres restes prehistòriques, el mateix que a d'altres indrets del terme. Actualment són pocs els que han resistit el pas del temps debut a la manca d'informació sobre la seva vàlua el que va fer que els homes tinguessin molta facilitat per destruir-los o fer-ne clapers.

Ja després de la conquesta, entre els segles XIII i XIV, degut a les desavinences entre ciutadans i forans, es produeix l'abandó de fora vila per part dels governants, que a més augmentaven les talles o impostos als pagesos que també havien de pagar censals als senyors. El camp sofreix un gran retrocés i molts de mercaders i famílies benestants de ciutat adquireixen a baix preu possessions foranes, que els propietaris no podien mantenir o se'ls havia segrestades. Campos no se n'alliberà d'aquest espoli. L'alqueria Fosca sabem que primer havia estat propietat de la família Dellaneras i després dels Vallès. Al segle XV tenim la informació següent: "*entre posseïdor de aquesta alqueria i el Figueral Gallicant i altres el mercader Pere Vallés*". Els seus descendents conservaren el cognom fins el segle XIX. Amb el temps emparentaren amb els Villalonga, Dameto, Comelles, etc.

Al bateig de Juan Antoni Fullana fill de Barthomeu i Magdalena Mudoy celebrat a l'església de Sant Miquel de Ciutat a 1590 foren comparses (padrins) en *Pere Valles, mercader, i la Sr^a Antònia Oliver, muller de Nicolau Fullana*. El neòfit, ja major, maridà amb Joana Aina Vallés, que mor a 1616.

A 1605, Toni Vallés, marcader, rep del curador del Figueral, Obrador, certa quantitat de diners *per vestit de la Sr^a del Figueral, dita Magdalena*. Aleshores en Toni Valles era el propietari de l'Alqueria Fosca.

A 1626. Francisca Sales i Valles, viuda de Antoni Valles, marcader, i sa filla, Maria Vallés firmen un contracte, sobre, cens, amb Juan Antoni Fullana, mercader. Pensem que els Fullana compraren molts d'anys abans el Figueral als Valles. Joana Ana Valles, marida amb Juan Antoni Fullana.

En relació a S'Alqueria Fosca també consten les dades següents de l'any 1711:

Al Balle de Campos a son lloctinent. Salut.

A suplicació o instancia de Anna de Villalonga i Comelles vos diem y manam en pena de 200 lliures al fisch que vistes les presents intimen e intimar fassen a Miquel Bennasser, conductor de l'Alquera Fosca, y, a Barthomeu Bennasser, conductor del Figuarilet, tot de la heretat de D^a Unisa Dameto y Villalonga

de la heretat de Barthomeu Fullana, quòndam 6 Ll per les medicines preses per M^o Juan Antoni, pubill, fill del difunt Barthomeu.

Al Juny de 1600 Onofre Moya rep del curador uns diners per tela setinada i tela ratjada per Juan Antoni també per un xamellot.

En Jaume Obrador pagava la pensió a la viuda de Barthomeu Fullana: Magdalena Mudoy, a més de la roba. També pagava els adobs del Figueral, tals com, adobar la ximeneia, repassar les teulades, adobar el corral dels bous perquè tot amenaçava ruïna. Així mateix pagava tota la vestimenta a l'ús de Joan Antoni: calçons i mitges calces, dos xamellots, sabates.

El 1600 Jaume Obrador pagà al mestre d'escola Matgi Ramis 18 reals per 18 mesos de J. Antoni. En Pere Totosans, estudiant li proporcionava el paper i llibres.

El 1602 el mestre d'escola era Joan Perez. En Joanot Fullana l'hi proporcionava ploma tinta i paper. Al mateix any també es paguen per canyes duites de Esporles per un carreter, per cobrir un estable del Figueral.

A 1603 es paga per unes moles noves pel moli comprades a ciutat, i al ferrer per fer los ferros.

A 1604 Joan Antoni rep doblers del curador per coses que havia mester i coses de la casa, pel parament.

I prou gastador era el pubill; tenim una relació del vestuari i despeses que feia, malgrat que també anava a rebre instrucció a la escola de varis mestres.

Posarem una relació dels despeses entre 1600 i 1601.

Maig 2 parells de sabates.

Varios xamellots

4 peces tela.

3 tela setinada.

2 parrell de caçons i mitges calces.

4 parells de sabates.

2 parrells de sabates de dues soles.

2 parells de sabates de dues soles.

Mes peces de roba de brinet.

Mes peces de roba de estamoya.

Calçons i mitges calces.

Mes sabates.

Brinet per camises.

Es mana facin clavegueres a les síquies de les tanques perquè l'aigua vagi a la balsa.

Que en Llorenç Vanrell faci portell al seu corral prop del que du a la seva casa i que el tengui tancat que no hi entri bestiar, etc.

Cosme Lladó not. Antoni Vives compromissari.

Fou publicada la sentència en presència de mestre Pere Claret i Simon Ballester d'en Pere.

Avui 22 de Setembre. Any 1562.

Tots loaren dita sentència.

Ja a finals del segle XVI es comença a parcel·lar la finca, fins que prop al segle XVIII es segrestada pels creditors formant-se nombroses parcel·lacions, que al dividir-se mitjans testaments al segle XX es convertiren amb horts que foren durant dit segle una de les principals fons de riquesa del poble amb les explotacions ramaderes.

El Figueral es fa gran

El 6 desembre de 1578 Sebastià Vanrell i altres venen a favor de Bartomeu Fullana terres, prop del Figueral amb el mateix topònim, de 18 quarterades, en el terme de Santanyi.

El 24 de Setembre de 1579 Sebastià i Joanot Vanrell venen a Bartomeu, altre volta, una peça de terra en càrrec de 6 Ll de cens que havia de fer al comú de Campos. El mentat censal fou causa de moltes qüestions entre els hereus pagadors i el comú de la Parròquia.

L'any 1580, Tomeu capbreva les terres davant Mateu Oliver Tallades de Campos, segons consta al cadastre de dita vila 1580. El 4 Abril de 1588 Bartomeu torna capbrevar les terres.

L'any 1591, Juan Vanrell i el seu fill Joan venen al not. Barthomeu Fullana 19 quarterades al lloc Binialassar en cens del 6% que fou venut als Lladó. El 1683 era de Francesch Lladó del Palmer que el cedí a la Iglesia de Campos.

Els Vanrells posseïen les terres per herència del seu pare Joan Vanrell que ho posseïa del seu germà Jaume, que ho capbreva a l'escrivania Real. En Jaume ho hereta de Júlia Blanc.

L'any 1592, Joan Vanrell major establí a Fullana 19 quarterades; 13 de camp i el demás de garriga de pertinències de Binialazar amb l'obligació del mateix cens a la Parròquia el dia de Sant Pere i Sant Feliu. Així mateix, va juntar a les terres part d'empru de les garrigues de Binialassar, segons consta a la escrivania de Cartes Reals. El 26 de Maig de 1600, Bartomeu Rullan apotecari rep de M^o Jaume Obrador curador

V^a quen tinguen per emparat quiscun dells respectiva tot la que deuen y deuran per reho de les annues mercès fan dels dits llochs sots pena del ampara rompuda, y, tornar pagar altre vegada de sos bens propis si paguen alquè sens orde nostra ,y, asso no obstant (...) general per tractar-se dels aliments, las quals manen despechar per esser creditora de la heretat amb los aliments te tachat.

Ab paritat decret

Dat a Mallorca al 5 de Mars de 1711

F. de Esmandia Reg

Una nota diu que han estat notificades les cominacions

Campos 26 de Mars 1711

El 4 de novembre de 1774, D. Francesch de Villalonga i Valles, propietari de l'Alqueria Fosca, estableix a l'amo Pere Mas (al. Mayol) el predio dit el Figaralet situat a la vila de Campos (Not Damia Seguí) per noranta cinc lliures de cens i 650 lliures d'entrada. Ho tenia segons acte d'establiment com hereu universal del seu pare (testament 6 de Gener de 1726) que morí el 22 de Febrer del mateix any. El pare el tenia per fideïcomís disposat per Margalida Valles (testa 17 de Juny 1528 not. Nicolas Tomas). La seva mare havia estat curadora i ho havia capbrevat 1732.

Els Boneo i l'escut de l'Alqueria Fosca

Jaume Juan de Comelles i Villalonga, va morir el 18 de Gener de 1786. Com els fills eren menors d'edat nomena a Martí Boneo i Brondo, cavaller del habit de Santiago, regidor perpetu, senyor de la Alqueria Fosca, cunyat seu, com a un dels executors del seu testament.

Segons el Nobiliari Mallorquí de J. M^o Bover la família Boneo, avui extingida, prové de França. (Avenilla).

Martí Boneo es distingí a les guerres a la mort de Carles II. El seu fill Antoni fou el fundador de la casa del seu cognom a Mallorca al maridar el 1720 amb D^a Catalina Brondo i Julià.

L'any 1767 aparegueren pasquins demanant la destitució d'alguns Regidors, entre ells un Boneo. El grup era anomenat com *el azote de la isla*, per haver tassat el peix l'any anterior segons el parer dels pescadors que, per la qual cosa, els abonaren 400 lliures.

Un descendent ja és deia Antoni Boneo Villalonga Brondo i Valles.

Martí Boneo i de Villalonga és qui apareix a l'escut de la façana de la casa de S'Alqueria Fosca l'any 1840, com *Al il·lustre Sr. D. Martí Boneo i Villalonga 1784-1852*,

entre altres dignitats fou diputat a Corts per les Illes Balears l'any 1835; soci de número de la Societat Econòmica Mallorquina d'amics del País i vocal de la Junta directiva dels Banys de San Juan de Campos. A l'escut dels Boneo, del nobiliari de J M^a Bover, apareixen tres magranes obertes.

Un dels Boneo havia auxiliat a Francesch de Comelles quan va estar exiliat a Orà. Benet Pons i Fàbregues, arxiver municipal de l'ajuntament de Ciutat el 1835 certifica que en el Padró de les cases nobles de Palma hi figura a la parròquia de Sant Jaume, Don Fco Boneo i Villalonga i a altre part el del seu germà Martí que morí a 1852.

S'Alqueria Fosca al segle XX

No sabem el que passa amb la possessió, sembla que fou establida.

La casa i voltants eren propietat de tres germanes. D'aquestes passa a ser propietat la família Dora que el 1948 ho venen als pares dels germans Obrador, propietaris actuals.

10. Cavalleria dels oms

El dia 19 de Maig de l'any 1724 sabem que Margalida Truyols i Doms Vda de D. Berenguer Doms i Sant Joan,

mitjançant jurament denuncia tenir i posseir, entre altres bens una cavalleria anomenada dels Oms juntament amb sos lluïsmes, agres, fadiga, cens, delmes, i altres drets de dita cavalleria. Expectants, provisions i obvencions de la mateixa, tant de la present ciutat, com també de la parròquia i vila de Campos i altres viles de la part forana de la present illa de Mallorca i sobre possessions, alqueries, rafals, vinyes, garrigues, peces de terra, camps i altres immobles i propietats posseïdes per diversos particulars i enfiteutes; los quals predius continguts en dita cavalleria confronten amb la vila de Campos.

Per part de Lluçmajor ab la possessió del Llobets, amb la possessió de les Sitjoles del terme de Campos, amb terres dites la Sorda, amb terres de Son Sala i en terres de Son Abram, amb la possessió anomenada Torre Marina fins al mar i amb el mar fins los Llobets.

A la vila de Porreres Son Artigues i Son Romaguera i vinyets.

Al terme de Felanitx, Son Soler del Pou Nou, amb la possessió dita Son Maimó de Felanitx, amb Son Vaquer i Son Nebot.

La Cavalleria i aious, te i posseix dita Senyora denunciant per lo antes dit com hereva.

També tenia cert alou sobre la possessió que fou de Pere Abram situada al terme de

13. El Figueral de Campos

Possessió situada en part al lloc dit antiguament Binialazar, s'estenia cap al Gallicant, Alqueria Fosca, fins prop del poble de Santanyi. *Era tinguda sota alou de la Capella-nia de Cap del Moll a mercè de Lluïsmes.*

Les terres pertanyeren a la porció de Nuño Sans i dintre del seu terme, cal pensar, que a l'establir-ho s'hi edificaren moltes possessions de l'entorn. El *Camp de les Angoixes* de Santanyi també hi pertanyia.

El 1545 part de la gran finca ja es coneixia com el *Figueral* i era en part propietat del campaner Nicolau Fullana que el mentat any en feu donació a favor del seu fill Bartomeu en contemplació del seu matrimoni amb Catalina Mesquida, filla de Juan (Not. Miquel Lladó).

L'any 1562 el propietari va fer un tracte amb els veïns sobre l'ús una balsa i camins. Seguidament es reproduceix part de l'acta:

Avinença entre Barthomeu Fullana d'una part i de l'altre Llorenç Garcia, Sebastià Vanrell i Joanot Vanrell, tots de la Parròquia de Campos del lloc del Figueral, manco en Joanot que habita a la possessió de Son Vanrell.

Posseint tots nosaltres certes garrigues per indivís, dos terceres parts d'en Fullana i la tercera de nosaltres i perquè no hagi qüestions entre els nostres successors i per nosaltres mateixos; posam totes les nostres diferències entre dues persones. Per els tres Antoni Vives Fuster i per mi Barthomeu Cosme Lladó not. real de la vila de Campos.

Tots acordem acatar la sentència que dictaran els anomenats.

Testes: Sebastià Lladó d'en Francesch.

Antoni Lladó (als) romeguera.

Nosaltres Antoni Vives i Cosme Lladó, oïdes les parts anant personalment moltes vagades al lloc referit i ben mirat i passejat.

Els noms de Notr. Sr. Deu Jesucrist i de la humil Verge Maria mare seva per nosaltres invocats sentenciem i arbitrem el següent:

Com Fullana havia pres el passatge fitat comú de tots i per anar i venir, M^a Juan Trilia, successors o arrendadors, bèsties i bestiaris, a les seves marines, a la casa, a la balsa i en els camps, hem fitat altre passatge del comú per anar i venir, dit M^a Trilia, hem midat vint passes d'amplària dins la tanca d'en Fullana. Hem posat varies fites cap a les cases i balsa, tot serà comú.

La garriga es estada partida segons conradissos vells.

Mes endavant hem posat una fita de tres destres lluny de la partió del terme de Santanyi i altre prop del clos de M^a Trilia etc etc.

Una somera per anar a l'església que voldrà. El llit en que dorm a Campos ab llençols i tapament. No compren unes estovalles llargues, ni cortines i altres que vull que sien del hereu.

Mes li deix una caixa de noguer que aporti de Gènova i tot lo que es dins la meva cambra.

A més les anells i una creu d'or, estatge a la casa de Campos, el meu cuarto a on jo dorm i empriu a tota la casa, corral i forn.

Roba de llana i seda; que sia sentada a la mateixa taula amb los mateixos sustentos durant la seva vida vida.

A Barthomeu Fullana mon fill Not. dues peces de terra que he comprat; una de cinc cortons al lloc del Palmer. L'altre tres quarterades a Son Ginard a on ha plantades vinyes de son propis diners en consentiment meu, per tant nomes li deix el valor de la terra 65 Ll. Que en costaren

La vinya, dos cubs que ha fet i algunes botes son seves.

Al fill frare, Pere Fullana 30 Ll. Per fer obres pies

Al fill Nicolau Fullana doctor els doblers que estava obligada la heretat de mos. Joan Oliver, de Sant Jordi son oncle, mon cunyat al que sucehi lo dit doctor Nicolau Fullana.

Llibres que li compra en Arles de Franca que me aporta Umberto Fluxa.

El manteniment de dos anys dels estudis a la Universitat de Lleida.

Per lo grau de doctor 604 Ll.

Tot suma 1514 Ll. 4 sous les quals lega a Nicolau Fullana, fill i hereu de Nicolau i net meu pubil etc.

Sabent que el doctor Nicolau fill meu tenia obligació de pagar Barthomeu Fullana germà seu en contemplació de matrimoni i no les ha pagades man que ni Barthomeu, ni els fills o hereus no pugui demanar les 200 Ll. Etc

A Sebastiana Serra criada meva al arribar a vellesa i no pot fer feina tres pans cada dia dels que menjaran la companya del meu hereu. Cada tres anys unes faldetes i dames tot per amor de Deu.

Pagades totes les dites coses instituesc hereu meu universal a Barthomeu Fullana not. mon fill legítim i als seus.

Mori lo dit testador a 2 de gener de 1625 a la vila de Campos. Dit difunt era el meu avi.

El testament fou publicat a instància de Jaume Fullana not. fill i hereu de Bartomeu a Campos. *Per testimonis los honorables Bartomeu Vich i Joan Lladó (Boivas) de dita vila.*

Campos; també sobre l'Antigor, sobre sa Vinyola i altres de Campos, Porreres, Montuïri, Sant Joan, Alaró, etc.

Aquest patrimoni ho tenia com a viuda de D. Berenguer Doms, son marit, que ho heretà de seu avi D. Berenguer Doms, segons *son últim testament fet pel notari Martí Martorell als 11 Gener 1655*. El marit mor el 9 de setembre de 1721.

11. La Barrala

Pere Descatlar adquireix, a mes d'altres, La Barrala de Miquel Garcies, Torre Marina, Miralpeix i una casa a la Cavalleria del Palmer.

12. Els Fullanes

Sembla per les dades trobades que estaven emparentats amb els de Santanyi i també amb els de Son Fullana del Pla de Sant Jordi, possessió que a l'any 1548 confrontava amb la Casa Blanca.

a) Els Fullana del Figueral de Campos

L'any 1545, part del Figueral era propietat del campaner Nicolau Fullana, espòs de Margalida Creus, que va fer donació de la possessió al seu fill Barthomeu, notari de Campos, amb motiu del seu casament amb Catalina Mesquida. Del matrimoni nasquen cinc fills:

- Barthomeu, al qui designa hereu universal, i que es casà amb Magdalena Mudoy, filla de Barthomeu i Jerònia. Ambdós tingueren un fill, Juan Antoni, que maridà amb Juana Aina Vallès, pensem que de l'Alqueria Fosca. A l'enviudar Juan Antoni es casà amb Catalina Real, filla d'Onofre Real, mercader i Lucrecia Trobat. Juan Antoni fou l'hereu universal dels seus pares i, per tant el propietari d'Es Figueral.
- Margalida que es casà amb Jaume Obrador.
- Antònia que es casà amb Miquel Garau.
- Joan que es casà amb Catalina.
- Nicolau Fullana, que es casà amb Antonina Olivera, germana de Juan Oliver i Fullana, el propietari de Son Fullana del pla de Sant Jordi, que va fer hereu a Pere el fill de Nicolau i Antonina. Si bé, la possessió de Son Fullana passà a ser propietat de Barthomeu, un altre fill de Nicolau ja que Pere es va fer frare, com s'explica a continuació.

b) Vinculació de la família dels Oliver del Pla de Sant Jordi amb els Fullana del Figueral de Campos

El 28 de gener de 1408, Hugo de Pax i Maimonesa havia establert terres al pla de Sant

Jordi que formaren les possessions anomenades de Son Fullana i de Son Oliver. Posteriorment, Son Fullana quedà en mans d'en Joan Oliver i Son Oliver d'en Gabriel Oliver. Es té constància que el 10 de novembre de 1408, Gabriel Oliver de Sant Jordi va fer 10 Ll. De cens alodials per una possessió al Pla de Sant Jordi.

L'anàlisi dels testaments que es transcriuen a l'apartat següent ens permet concloure que Joan Oliver i Fullana del Pla de Sant Jordi, propietari de Son Fullana, tingué un fill, Pere Oliver, al qual va fer hereu universal. Posteriorment, Pere Oliver, va fer hereu, el seu fill Joan Oliver i Fullana.

Quan Joan Oliver va morir, al no tenir descendència, va fer hereu a Pere Fullana, el fill d'una germana seva, n'Antonina Olivera i de Nicolau Fullana de Campos, amb la condició que prengués el cognom i llinatge d'Oliver. Emperò com Pere Fullana sembla que es va fer frare, Son Fullana va passar al seu germà Barthomeu.

Per tant, la possessió de Son Fullana del pla de Sant Jordi quedà en mans de Barthomeu Fullana, emparentant amb els Fullana del Figueral, i dels seus descendents.

L'any 1727 morí Francisca Oliver i Fullana, que per herència, havia estat propietària de Son Fullana i que havia maridat amb Juan Antoni Comelles.

c) Testaments dels Fullana

A continuació es transcriuen els testaments de Pere Oliver (fill de Joan Oliver i Fullana del Pla de Sant Jordi, propietari de Son Fullana); de Joan Oliver i Fullana (fill de Pere Oliver); i de Nicolau Fullana, espòs de Antonina Olivera (germana de Joan Oliver i Fullana)

I- Testament de Pere Oliver (1598)

Pere Oliver fill de l'honor Juan Oliver del Pla de Sant Jordi. Elegeix marmessors seus a Jeronia muller seva

Miquel Tejades (Tellades) prevere dominic.

Juan Oliver fill seu

Després de les deixes acostumades a Iglésies, convents, hospitals, etc.

Dota a sa filla Antonina, en contemplació de matrimoni, amb Nicolau Fullana de Campos.

A sa dona censals amb doblers i especies i vivenda a un estudi a on han de fer una finestre per claror i empriu a tota la case i si no està conforme que visqui amb el meu fill Joan com si jo fos viu, que mengi a la mateixa taula. També li deixa roba i un llit.

A sa filla Catalina muller de Bartomeu Farragut i fill de Benet (blanquers), doblers

A Antonina filla meva, muller de M. Fullana, doblers.

Instituís hereu universal al meu fill Juan Oliver. En tot cas als altres fills i filles

II- Testament de Joan Oliver i Fullana (1599)

Testament de Joan Oliver i Fullana dit de Sant Jordi fet el mentat any.

Jo Juan Oliver, dit d Sant Jordi fill de Pere.

Nombra marmessors:

L'honor M^o Andreu Palou i Solivelles , L'honor Nicolau Fullana, mon cunyat, la S^a Antonina Fullana i Olivera ma germana.

Fa deixes a esglésies, monestirs ,convents, a criats i criades, cosí Antoni Oliver Restitueix a la muller els bens del espolit entre ells la possessió de Son Banca ??, mobles i roba de la casa, dret d'habitatge a les cases del C de Sn. Antoni, dues cambres i dret al dames.

A Antonina si vol viure a ciutat estatge a les cases del Born de Santa Clara i també als nebots fills de Nicolau i Antonina.

A sa mare Antònia Oliver pensió i altres censals i mobles.

Fa hereu al seu primogènit o als que segueixen, després a les filles

Si no te descendència fa hereu de lo seu i lo del pare a Pere Fullana fill de M^o Nicolau Fullana i de Antonina Olivera i Fullana i que prengui el cognom i llinatge de Oliver.

Si no tenen descendència o mor el substitueix-hi Bartomeu Fullana, fill de Nicolau i Antonina, si no a Jerònia sa germana o a les altres filles.

III- Testament de Nicolau Fullana espòs de Antonina Olivera (1624)

Testament de Nicolau Fullana espòs de Antonina Oliver i fill de Bartomeu Fullana Not. habitador de la vila de Campos.

Elegeix marmessors

S^a Antonina Fullana Oliver sa muller. (El primer es el cognom del marit)

Rv. Pare Fra. Pere Fullana religiós del convent de Sant Francesch.

Barthomeu Fullana Not. (pare)

Rvd^o M^o Antoni Mallol, prevere beneficiat de l'església de Campos

Si mor a ciutat vol esser enterrat al monestir de Sant Francesc, en el vas Ntra. S^a de la Concepció.

Si mor a Campos a l'església parroquial, en la capella de Notra S^a del Roser, amb lo hàbit de Sant Francesch.

Després de les deixes de costum.

Deix a la muller Antonina l'usufruit d'una pessa de terra junt a la vila de Campos anomenada l'era adquirida amb dues compres a Joan Vanrell tal que el meu hereu tenga empriu per batre.

També un quarti de vi cada més del qui mon hereu beurrà. Saïm un quintar.